

Luty - 2017

ISSN 2451 - 4187 Redaktor naczelny: Sławomir Wojdat

**NARODOWY DZIEŃ PAMIĘCI ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH
WARSZAWA PRAGA PÓŁNOC**

25 lutego 2017 (niedziela) godz. 12.00

Warszawa, Cmentarz Bródnowski Kwaterna 45 N
**Mogiła zbiorowa Żołnierzy Polski Podziemnej
1944-1956**

Apel Pamięci, wspólna modlitwa, złożenie kwiatów
Organizator: Stowarzyszenie Solidarni 2010
Oddział Warszawa **Współorganizatorzy:**
Grupa Historyczna „Niepodległość”
Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury

1 marca 2017 (środa)

**Polecamy: Wybrane
pozycje z uroczystości
obchodów
Narodowego Dnia
Pamięci Żołnierzy
Wyklętych w
Warszawie i okolicach.
Czy ciało mjr. Mariana
Bernaciaka „Orlika”
spoczywa na Cmentarzu
Bródnowskim?**

I. Inscenizacja historyczna

1. **10.30 - 11.00**, ul. 11 Listopada 68 (Wojskowy Trybunał Wojenny)

II. Przejście szlakiem miejsc kaźni Żołnierzy Wyklętych

1. **11.00 – 11.10**, ul. 11 Listopada 68 (Wojskowy Trybunał Wojenny)
2. Godzina 11.25 – 11.35, ul. Strzelecka 8 (dawna Kwaterna Główna NKWD w Polsce, następnie WUBP)
3. **11.45 – 11.55**, ul. Namysłowska (Pomnik ku Czcii Pomordowanych w Praskich Więzieniach w latach 1944-1956)
4. **12.15 – 12.25**, ul. Cyryla i Metodego 4 (dawniej Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego Warszawa-Praga, ostatecznie Urząd Bezpieczeństwa Publicznego na M.St. Warszawa). Tabliczka na budynku ul. Cyryla i Metodego 1 (tabliczka ufundowana przez mieszkańców)
5. **12.30 – 12.40**, ul. Jagiellońska 38 (Siedziba Trybunału Wojennego Armii Czerwonej)

6. **12.50 – 13.00**, ul. Sierakowskiego 7 (dawna siedziba NKWD 1944 – 1946, a następnie Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego 1946 – 1954)

III. Kino „Praha”

13.30 – 15.30

1. Ogłoszenie wyników konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży dedykowanemu Żołnierzom Wyklętym i wręczenie nagród autorom najlepszych prac. Fundatorem głównych nagród w konkursie jest poseł do Parlamentu Europejskiego, Prezes Prawicy Rzeczypospolitej **Marek Jurek**
2. Spotkanie z historykami i kombatantami oraz Grupami Historycznymi poświęcone Żołnierzom Wyklętym
3. Występ Studia Wokalnego Praga pod dyрекcją artystyczną Doroty Czajkowskiej

Patronat nad obchodami objął Instytut Pamięci Narodowej

Patronat honorowy:

Poseł do Parlamentu Europejskiego,
Prezes Prawicy Rzeczypospolitej **Marek Jurek**

Organizatorzy:

Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury
Grupa Historyczna „Niepodległość”
Grupa Historyczna „Zgrupowanie Radość”
„Myśl Praska”

Patroni medialni:

Radio Warszawa
Tygodnik „Idziemy”
„Nasz Dziennik”

Partner:

Fundacji PZU

5 marca 2017 (niedziela) godz.16.00

Warszawa, ul. kard. S.Hozjusza 2, Dom Pielgrzymkowy Amicus,
sala na pierwszym piętrze

Uroczystość upamiętnienia Dnia Żołnierzy Wyklętych:

złożenie przez „Zaporczyków” kwiatów pod tablicami Żołnierzy Wyklętych w Kościele Św. Stanisława Kostki, spotkanie z „Zaporczykami” oraz z historyk dr Ewą Kurek - autorką kilku książek i filmów o „Zaporze” i jego żołnierzach.

Wspólny śpiew pieśni Żołnierzy Wyklętych. Udział rekonstruktorów.

Organizator: Stowarzyszenie Solidarni 2010 Oddział Warszawa

**Czy ciało mjr. Mariana Bernaciaka „Orlika” spoczywa na
Cmentarzu Bródnowskim?**

Marian Bernaciak „Orlik” zginął w dniu 24 czerwca 1946 r., podczas oblawy w Piotrówku, przeprowadzonej przez żołnierzy 1 Pułku Saperów 1 DP wspomaganych przez funkcjonariuszy lokalnych struktur UB i MO. Wraz z nim śmierć poniósł m.in. jeden z jego podkomendnych, Leon Jankowski „Obarek”, a dwóch kolejnych żołnierzy zostało aresztowanych – Stanisław Grzęda „Kret” oraz Kazimierz Piskala „Kotek”.

Ciało „Orlika” zostało natychmiast przewiezione do Warszawy, do jednej z cel WUBP znajdujących się zwłoki poszukiwanego od dawna „wroga władzy ludowej”, służby bezpieczeństwa kierując się chęcią zatarcia o nim pamięci, zakopały ciało mjr. Bernaciaka, w nieznanym miejscu .

Przez cały okres trwania Polski Ludowej sprawa ustalenie miejsca pochówku mjr. Mariana Bernaciaka „Orlika” było niemożliwa. Sprzyjające ku temu okoliczności powstały dopiero po upadku systemu komunistycznego. Podczas poszukiwań ustalono, że ciało „Orlika” spoczywał na Cmentarzu Bródnowskim w kwaterze 45N.

Wówczas podjęta została inicjatywa budowy pomnika na kwaterze 45N. W tym celu powołano w 1994 r. Społeczny Komitet Budowy na Cmentarzu Bródnowskim Pomnika Więźniów Politycznych Straconych w latach 1944–1956. Po kilku latach i wielu staraniach na kwaterze 45N dnia 15 września 2001 r. został odsłonięty pomnik, którego centralny punkt stanowi potężnych rozmiarów krzyż.

Do chwili obecnej panowała niemalże całkowita pewność (oparta na podstawie zapisów w księgach cmentarza bródnowskiego), że w kwaterze 45N spoczywa ciało mjr. Mariana Bernaciaka „Orlika”. Jednak podjęte badania nad dokumentacją archiwalną dotyczącą okoliczności śmierci oraz dalszych losów jego ciała, podważają informację, iż w kwaterze 45N spoczywają szczątki legendarnego dowódcy, dotychczas zidentyfikowane jako Marian Biernacki.

W toku prowadzonych badań, odszukałem w archiwum Zarządu Cmentarza Bródnowskiego w księdze z 1946 r. (zawierającej informacje o pochówkach osób), zawiadomienie o śmierci Mariana Biernackiego, s. Jana i Wiktorii, ur. 19 stycznia 1924 r. w Niemczech, narodowości polskiej, wyznania rzymsko-katolickiego, z zawodu rolnika. Ostatnim miejscem zamieszkania była wieś Wola Morawicka (błędnie podana nazwa Wola Morawiecka), w gm. Morawica, pow. kielecki. Z niej także dowiadujemy się, że Biernacki zmarł jako więzień Więzienia Karno-Śledczego nr III Warszawa, a na odwrocie zawiadomienia widnieją zapis, że zgon nastąpił 4 lipca 1946 r. a miejsce pochówku oznaczono „45N przy Studni na 15”. Natomiast obok znajdującego się dopisek „poch. na Szpitalnym”, świadczyć może, iż miejsce to mogło być

wówczas przeznaczone do pochówków ciał ze szpitala więziennego, czy aresztowanych, którzy zmarli w wyniku choroby podczas pobytu w więzieniu.

Wspomniana księga ewidencyjna zawiera informacje, że ciało M. Biernackiego zostało pochowane 8 lipca 1946 r. W części pt. „Różne opłaty” widnieje jedynie zapis że pochówek był bezpłatny, a kolejne rubryki dotyczące m.in. opłaty za karawan, dzierżawę placu, dezynfekcję, czy inne prace pozostały niewypełnione. To nasuwa przypuszczenie, że albo chowany nie miał rodziny, lub rodzina nie była powiadamiana o pochówku, za co na nią nałożone byłyby koszty pogrzebu. Prawdopodobnie informacje zawarte w przytoczonych księgach cmentarnych pozwoliły członkom Społecznego Komitetu przyjąć, że szczątki należące do Mariana Biernackiego to, rzeczywiście ciało mjr. Mariana Bernaciaka „Orlika”. Natomiast zmienione nazwisko i zupełnie inne dane osobowe, tłumaczone były celowością fałszerstwa dla utrudnienia w przyszłości identyfikacji ciała.

Według relacji Lucjana Bernaciaka poszukiwania aktu zgonu w warszawskich Urzędach Stanu Cywilnego zakończyły się niepowodzeniem. Jest to wielce prawdopodobne ze względu na zamiary zatarcia przez komunistów pamięci o M. Bernaciaku. Potwierdzają to zachowane w aktach śledczych dwie karty zgonu „Orlika”, które najprawdopodobniej wypełniane były wówczas przy oględzinach ciał wszystkich zmarłych.

Pierwsza karta zgonu przeznaczona dla Zarządu Cmentarza (brak jednak informacji dla jakiego cmentarza) w swej pierwszej części zawiera dane osobowe i opis przyczyny zgonu sporządzony przez lekarza więziennego (podpis nieczytelny). Natomiast druga jej część przeznaczona do wypełnienia przez Wydział Ewidencji Ludności Zarządu Miejskiego, nie jest uzupełniona i nie posiada podpisu ani pieczęci Dyrektora Wydziału Ewidencji Ludności. Podobna sytuacja ma się z drugą kartą zgonu dla Wydziału Statystycznego Zarządu Miejskiego w m.st. Warszawie. Widnieją adnotacje lekarza w przeznaczonej dla niego części opisowej dotyczącej ciała zmarłego. Natomiast w części dla Wydziału Ewidencji Ludności Zarządu Miejskiego, odnotowano wymagane dane, ale również bez podpisu oraz pieczęci Dyrektora Wydziału Ewidencji Ludności, do którego powinna trafić. To wszystko nasuwa wniosek, że po sporządzonych oględzinach oraz częściowym uzupełnieniu kart zgonu, nie podjęto dalszych standardowych procedur administracyjnych, stosowanych odnośnie osób zmarłych, na podstawie których zostałby wystawiony akt śmierci „Orlika”.

Zaznaczyć należy, iż na karcie zgonu Leona Jankowskiego „Obarka” – który zginął razem z „Orlikiem”, widnieje odrębna adnotacja Kazimierza Graffa – Zastępcy Prokuratora Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Warszawie, wydająca zgodę na pochowanie zwłok z datą 25 czerwca 1946 r. Można przypuszczać, że zapis ten odnosi się również i do ciała „Orlika”. Jednak daty tej nie można odnosić do daty pochowania ciał, gdyż jak wiadomo 26 czerwca przeprowadzane były jeszcze ich oględziny i rozpoznanie.

Kwerenda archiwalna w księgach USC m.st. Warszawy nie wykazała by kiedykolwiek znajdował się w nich akt zgonu Mariana Bernaciaka „Orlika”. Natomiast w jej trakcie znaleziony został akt zgonu Mariana Biernackiego (nr VII/1147/1946) urodzonego 19 stycznia 1924 r. w Niemczech, s. Jana i Wiktorii ze Smoków, zamieszkałego w Woli Morawickiej, zmarłego dnia 4 lipca 1946 r. w Warszawie. Także kwerenda przeprowadzona w aktach USC Gminy Trojanów z lat 1946–1947 (gminy na terenie której zginął Bernaciak), nie wykazała sporządzonego akt zgonu „Orlika”.

Przyjmując za prawdziwe założenie o celowym zafałszowaniu w księgach cmentarnych danych osobowych „Orlika”, należy przypuszczać, że dokonano by również zafałszowania aktu zgonu w USC. Jednak (co przedstawiłem powyżej) karta zgonu sporządzona po oględzinach zwłok „Orlika” najprawdopodobniej nie została wysłana ani do Zarządu Cmentarza ani do USC. Z drugiej jednak strony należy postawić pytanie, czy aż tak dalece idącego fałszerstwa mogliby dopuścić się funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa?

W zdecydowanym rozstrzygnięciu spornej kwestii przychodzi z pomocą Księga więzienna Więzienia Karno-Śledczego nr III Warszawa, znajdująca się w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej. W Księdze więziennej za lata 1945–1946 widnieje zapis, że 11 lutego 1946 r. pod numerem ewidencyjnym 3706 zarejestrowany został nowoprzyjęty więzień Marian Biernacki, s. Jan i Wiktorii, pochodzenie społeczne rolnicze, wyznanie rzymsko-katolickie, urodzony 19 stycznia 1924 r., zamieszkały w Woli Morawickiej, gm. Morawica, pow. Kielce. W rubryce przeznaczonej do wpisania paragrafu z jakiego dana osoba została aresztowana zapisano: „dezter”. Ten sam numer ewidencyjny więźnia został zapisany na zawiadomieniu o śmierci M. Biernackiego przesłanym przez Naczelnika Więzienia Karno-Śledczego nr III Warszawa do Zarządu Cmentarza Bródnowskiego (tj. „Nr. I-3706”).

Potwierdza to także rejestr mieszkańców wsi Wola Morawicka z lat 1935–1939 znajdujący się Aktach gminy Morawica, przechowywany w Archiwum Państwowym w Kielcach (sygn. 94). W rejestrze tym na karcie 73, pod pozycją nr 3 znajduje się zapis, który informuje, że mieszkańcem wspomnianej wsi był Marian Biernacki, s. Jana i Wiktorii zd. Snoch, ur. 19 stycznia 1924 r. w Prusach (Inne nazwisko panięńskie matki może być wynikiem błędnego zapisu w którymś z dokumentów). Natomiast próba ustalenia bliższych informacji odnośnie okoliczności pobytu w więzieniu Mariana Biernackiego w archiwum IPN nie przyniosła jak dotąd pozytywnych rezultatów.

Adnotacje sporządzone w księdze więziennej oraz rejestrze mieszkańców, jak również z pozostałych dokumentów wskazują na fakt, że osoba Mariana Biernackiego, z którą dotychczas był utożsamiany Marian Bernaciak „Orlik”, to zupełnie inna osoba. Stanowczo potwierdza to także data przyjęcia M. Biernackiego do więzienia, 11 lutego 1946 r., a więc na prawie 4 miesiące przed śmiercią „Orlika” i sprowadzeniem jego zwłok do WUBP Warszawa.

Pewnym jest, że mamy do czynienia z dwiema innymi osobami. Niemniej jednak nie należy przekreślać faktu, iż ciała „Orlika” na Cmentarzu Bródnowskim w ogóle nie ma. Można przypuszczać, że skoro w tym czasie było prowadzone potajemne grzebanie ciał więźniów Więzienia Karno-Śledczego nr III Warszawa na Cmentarzu Bródnowskim, to także mogło tam zostać pochowane ciało „Orlika”. Oczywiście, niekoniecznie w tej samej lokalizacji, na wspomnianej kwaterze. Również nie należy wykluczać tego, że ciało spoczywa w zupełnie innym nieznanym nam miejscu.

Krzysztof Pielacha

Wybrane pozycje z uroczystości obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

25 lutego (sobota)

- Pomnik 1 Dywizji Pancernej gen. Stanisława Maczka (Plac Inwalidów)
12.00 - Uroczystość 75 Rocznicy Powstania 1 Dywizji Pancernej.
- Pomnik Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego (ul. Wiejska)
16.00 - Uroczystość z udziałem delegacji z Kresów.
- Pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, "Wagon" (ul. Muranowska)
17.00 - Uroczystość pod hasłem "Żołnierze Wyklęci-Niezlomni i ich kontynuatorzy - Stefan Melak".
- Tablica pamiątkowa na murze d. więzienia Warszawa-Mokotów
(ul. Rakowiecka 37)
- 18.00 - Złożenie wieńców i zapalenie zniczy pamięci

26 lutego (niedziela)

PRAGA Park Skaryszewski (Praga Pd.)

10.00-15.45 - Tropem Wilczym. Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych. V edycja największego wydarzenia sportowo-społecznego w Polsce. Rejestracja: <https://tropemwilczym.pl/>

● Teatr Oratorium (Praga Pn., ul. Kawęczyńska 53, przy bazylice Najśw. Serca Jezusowego)

16.00 - Nie opłakała ich Elektra, nie pogrzebała Antygona, premiera spektaklu teatralnego poświęconego Danucie Siedzikównie "Ince" według scenariusza Lecha Sulimierskiego

BEMOWO

Kościół pw. Matki Bożej Królowej Aniołów (Bemowo, ul. Markiewicza 1)

11.30 - Msza św. w intencji IV Zarządu Głównego WiN straconych 1 marca 1951 r.

- Po Mszy złożenie kwiatów przed tablicą członków IV ZG WiN.

- przemarsz pod Pomnik Żołnierzy Wyklętych przy zbiegu ulic Pirenejskiej/Żołnierzy Wyklętych.

● Pomnik Żołnierzy Wyklętych (Bemowo, zbieg ul. Pirenejskiej i ul. Żołnierzy Wyklętych)

12.45-13.30 - wystąpienia okolicznościowe oraz złożenie kwiatów

- Rondo płk. Adameckiego (Bemowo)
13.30 - złożenie kwiatów przed tablicą upamiętniającą płk. Bernarda Adameckiego.

- Kościół pw. Matki Bożej Królowej Aniołów (Bemowo, ul. Markiewicza 1)
19.00 - Ziarna Pamięci, koncert z okazji Dnia Żołnierzy Wyklętych. Wyk. Bogusław Morka i jego goście; Orkiestra Kameralna "Alla Viena" pod dyr. Adama Manijaka.

SŁUŻEW

- Cmentarz przy ul. Wałbrzyskiej (miejsce potajemnych pochówków)
12.30 - Modlitwa i złożenie kwiatów pod Krzyżem Pamięci (w pd-zach. narożniku cmentarza).

- Stary Cmentarz na Służewiu (ul. Fosa/ ul. Renety)
13.00 - Złożenie kwiatów przy "Kapsule Czasu" pod głazem nad prochami ofiar Informacji Wojskowej.

- Kościół Matki Bożej Anielskiej (Radość, ul. Wilgi 14)
12.30 - Msza Św. w intencji żołnierzy Podziemnego Państwa Polskiego z ZWZ-AK, NSZ, WiN z Radości i okolic, poległych w latach 1939 - 1956.

1 marca (środa)

REMBERTÓW

- D. Obóz specjalny NKWD nr 10 (Rembertów, ul. Marsa / ul. Płatnerska)
12.00 - uroczystości przed Pomnikiem Ofiar NKWD.

POWĄZKI

- Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera Ł
12.00 - uroczystości przy "Panteonie Chwały" na Łączce - w miejscu potajemnych pochówków i ekshumacji.

ŚRÓDMIEŚCIE

- D. gmach Głównego Zarządu Informacji LWP (ul. Chałubińskiego 3B / ul. Oczyki 1)

13.00 - złożenie kwiatów pod tablicą pamiątkową.

- D. gmach Wojskowego Sądu Rejonowego (ul. Koszykowa 82)

13.30 - złożenie kwiatów pod tablicą pamiątkową.

- D. gmach Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (Ministerstwo Sprawiedliwości, Koszykowa 6 /Plac na Rozdrożu)

13.30 - uroczystość przed tablicą pamiątkową i głazem upamiętniającym śmierć Anody.

RAKOWIECKA

- Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, d. Areszt Śledczy MBP Warszawa-Mokotów (ul. Rakowiecka 37) 9.00-16.00 - Dzień otwarty: zwiedzanie historycznej części aresztu przez grupy zorganizowane. Miasteczko edukacyjne.

10.00-16.00 - "Krew za krew" akcja oddawania krwi weteranom walk o Niepodległość i żołnierzom Wojska Polskiego - uczestnikom działań poza

granicami kraju.

16.00 (lub 15.00) - Uroczystości przed tablicą pamiątkową na murze d. aresztu z udziałem Prezydenta RP Andrzeja Dudy

UROCZYSTOŚCI CENTRALNE

- Grób Nieznanego Żołnierza (Plac Piłsudskiego)

18.00 uroczystość przed Grobem Nieznanego Żołnierza z udziałem Prezydenta RP i władz państwowych (wystąpienia, Apel Poległych, składanie kwiatów).

- Plac Piłsudskiego - ul. Królewska - Krakowskie Przedmieście - Plac Zamkowy - Archikatedra św. Jana

19.30 przemarsz ("Podziemna Armia Powraca").

- Archikatedra św. Jana (ul. Św. Jana)

20.00 Msza św. w intencji Żołnierzy Wyklętych.

2 marca (czwartek)

- Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” (ul. Marszałkowska 21/25)

17.30 - Spotkanie z cyklu Żołnierze Wyklęci i zapomniani bohaterowie

– pokaz filmu Tadeusza Pawlickiego My, Ogniowe dzieci o Józefie Kurasiu ps. „Ogień”. Komentarz dr Tomasz Łabuszewski.

sfinansowano ze środków Fundacji PZU

Redakcja: tel. 661 594 207, e-mail: myslpraska@gmail.com

Wersja elektroniczna: <http://tmptik.org.pl/index.php/mysl-praska>

Zapraszamy na facebook:

<https://www.facebook.com/MyslPraskaKwartalnikBiuletynInformacyjny/>

**Współpraca: Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury:
biuro@tmptik.org.pl**

<https://www.facebook.com/Towarzystwo-Miłośników-Polskiej-Tradycji-i-Kultury-900168683364092/?fref=nf>

Towarzystwo Miłośników Polski Tradycji i Kultury zapraszam do współpracy i wsparcia. Darowizny prosimy przekazywać wyłącznie na numer konta TMPTiK:

**Bank PKO SA VI Oddział w Warszawa
45 1240 1082 1111 0010 7016 4036**